

Nr 144.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Poliskåren i Boden: Omkostnader för budgetåret 1945/46.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkten 215) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Poliskåren i Boden: Omkostnader för budgetåret 1945/46 beräkna ett förslagsanslag av 26 800 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 274, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 13 april 1945, föreslagit riksdagen dels medgiva sådant undantag från bestämmelserna om tjänstedräkt i civila avlöningsreglementet, att befattningshavare vid poliskåren i Boden, som är pliktig att under tjänstgöring vara iförd tjänstedräkt (uniform), tills vidare intill dess annorlunda bestämmes, äger bekomma sådan på statens bekostnad, dels ock till Poliskåren i Boden: Omkostnader för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 kronor.

Från och med den 1 oktober 1942 finnes inrättad en statlig poliskår i Boden, bildad genom sammanslagning av fästningspoliskåren i Boden och den kommunala poliskåren därstädes.

Utredningsmännen rörande omorganisation av fästningspolisen i Boden ha i sitt den 7 mars 1942 avgivna förslag i ämnet icke på annat sätt behandlat frågan om uniformering av befattningshavarna vid den föreslagna poliskåren i Boden än att de vid beräkningen av kostnaderna för denna kår upptagit dels såsom engångskostnad ett belopp av 15 800 kronor för uniformsutrustning utöver redan befintlig sådan utrustning och dels såsom årligen återkommande kostnad ett belopp av 10 300 kronor för underhåll och förnyelse av uniformspersedlar.

I propositionen nr 342 till 1942 års riksdag angående inrättande av statlig poliskår i Boden, vilken proposition grundar sig på utredningsmännens förslag, beröres icke uniformsfrågan annorledes än att föredragande departementschefen beräknade nyssnämnda engångskostnad och årliga kostnad till respektive 16 000 och 10 400 kronor.

Sedan riksdagen i skrivelse nr 458 icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i förevarande delar, fastställde Kungl. Maj:t den 30 juni 1942 omkostnadsstat för poliskåren i Boden, att tillämpas tills vidare under tiden från och med den 1 oktober 1942 — den dag då polis-

kåren inrättades — till och med den 30 juni 1943. I denna stat fanns under anslagsposten till övriga utgifter upptagen en delpost till inköp och underhåll av uniformer av 7 800 kronor. Samtidigt förordnade Kungl. Maj:t, att det för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslaget till Poliskåren i Boden: Engångskostnader skulle få disponeras av polischefen i Boden i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen i propositionen nr 342 förordnat förslag.

I 1943 års statsverksproposition (punkten 190) anförde föredragande departementschefen, att frågan rörande de normer, enligt vilka kostnaderna för inköp och underhåll av uniformer åt personalen vid poliskåren i Boden skulle bestridas, icke vore slutgiltigt reglerad. I avvaktan härpå beräknades den för ändamålet avsedda delposten i omkostnadsstaten för poliskåren för budgetåret 1943/44 enligt samma grunder som tillämpats för tiden 1 oktober 1942—30 juni 1943 eller således till 10 400 kronor.

Ytterligare överväganden gävo emellertid till resultat, att bestämmelserna om tjänstedrätt i 45—47 §§ civila avlöningsreglementet skulle utan jämkning gälla för befattningshavarna vid poliskåren i Boden. Detta innebär i huvudsak, att uniformspliktig befattningshavare äger genom myndighetens försorg bekomma erforderliga uniformspersedlar mot en ersättning motsvarande myndighetens självkostnadspris med avdrag av 30 % eller, när särskilda skäl därtill föreligga, högst 50 %.

Meddelande härom lämnades polischefen i Boden den 25 maj 1943.

I den för innevarande budgetår fastställda omkostnadsstaten för poliskåren i Boden är delposten till inköp och underhåll av uniformer nedsatt till 4 400 kronor.

Svenska polisförbundet har i skrivelse den 28 juni 1943 hemställt, att befattningshavarna vid poliskåren i Boden måtte tillerkännas förmånen av fri uniformering.

Polischefen i Boden har i skrivelse den 6 december 1944 lämnat en redogörelse för huru uniformsutrustning dittills tillhandahållits befattningshavarna vid poliskåren i Boden. Därvid har polischefen också hemställt, att de utbetalningar som dittills verkställts vid poliskåren för uniformspersedlar skulle stanna å statsverket.

Polischefen har med sin skrivelse överlämnat en av *kommissarien vid poliskåren i Boden* upprättad promemoria i ärendet.

Över framställningarna ha *yttranden* avgivits av länsstyrelsen i Norrbottens län, landsfogden i länet, statspolisintendenten, allmänna lönenämnden och statskontoret, av vilka myndigheter de två sistnämnda avstyrkt, men de övriga tillstyrkt framställningarna.

Föredragande statsrådet Erlander har i uniformsersättningsfrågan anfört följande.

Den hittillsvarande behandlingen av frågan om befattningshavarnas vid poliskåren i Boden uniformering kan sammanfattas sålunda. Ostridigt torde vara att utredningsmännen rörande omorganisation av fästningspolisen i Boden vid sina beräkningar av kostnaderna för den föreslagna organisatio-

nen utgått från att åt de befattningshavare vid den nya poliskåren som äro skyldiga att under tjänstgöring vara uniformerade skulle tillhandahållas uniform på statens bekostnad. Vid statsmakternas handläggning av organisationsspörsmålen har uniformsfrågan icke annorlunda berörts än att utredningsmännens kostnadsberäkningar i denna del lagts till grund för anslags-äskandena. Någon jämkning av bestämmelserna om tjänstedräkt i civila avlöningsreglementet har icke av statsmakterna beslutats beträffande befattningshavarna vid poliskåren i Boden. Vid tiden för poliskårens uppsättande var emellertid polischefen, vilken disponerar de för poliskåren avsedda anslagen, av den uppfattningen, att förmånen av fri uniform tillkom kårens befattningshavare. Även om de skäl varå denna uppfattning vilar icke äro objektivt godtagbara, få de likväl ur polischefens synpunkt icke anses ogrundade. Polischefen vidarebefordrade sin uppfattning till befattningshavarna vid de båda poliskårer genom vilkas sammanslagning den nya poliskåren bildats och till sökande av lediga befattningar vid sistnämnda poliskår. Vid mottagande av tjänst å den nya poliskårens stat synes sålunda vederbörande ha haft anledning utgå från att uniformeringen skulle bekostas av staten. Även sedan polischefen på försommaren 1943 erhållit besked om att för befattningshavarna vid poliskåren i Boden andra och fördelaktigare bestämmelser beträffande rätt till tjänstedräkt icke gällde än för tjänstemän i allmänhet, på vilka civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet är tillämpligt, har polischefen till befattningshavarna vid poliskåren utlämnat uniformspersedlar utan kostnad för befattningshavarna men med förbehåll att dessa framdeles kunde komma att krävas på ersättning enligt bestämmelserna i sagda avlöningsreglementen.

Avgörande betydelse kan icke tilläggas polischefens handläggning av uniformsfrågan. Vid ett ställningstagande till frågan torde skilda på densamma inverkan de faktorer böra tagas i beaktande.

Enligt 8 § polislagen åligger det polisdistrikt, bland annat, att draga försorg om föreskriven uniformering av distriktets polispersonal. Härvid står det distriktet fritt att välja mellan att tillhandahålla uniformspersedlar in natura och att ålägga befattningshavarna att själva anskaffa sådana mot särskild beklädnadsersättning eller mot det att lönen bestämmas med hänsyn till ifrågavarande skyldighet. Det vanligaste torde vara att särskild beklädnadsersättning utgår. Ersättningen skall motsvara kostnaden för föreskrivna uniformspersedlar och dessas underhåll ävensom för erforderlig nyanskaffning.

Vid bedömningen av löneläget för personalen vid viss poliskår torde konstapelslönerna få anses vara normerande. Konstaplarna vid poliskåren i Boden äro placerade i lönegrad A 10 civila avlöningsreglementet. Enligt 46 § nämnda reglemente utgår till de konstaplar som äro skyldiga att under tjänstgöring vara iförda uniform bidrag härtil av statsmedel med 30, högst 50 % av myndighetens självkostnadspris. Bodenpolisens löner bestämdes under visst hänsynstagande till löneställningen för befattningshavarna vid poliskåren i Luleå. Kontantlönen till konstaplarna vid sistnämnda poliskår, av vilka fem i anslutning till organiserandet av poliskåren i Boden erhöillo transport till denna, utgick vid den tid, då statsmakterna meddelade beslut om inrättande av poliskåren i Boden, med ett belopp, som ligger mellan lönegrad A 9 och A 10 civila avlöningsreglementet. Efter en den 1 juli 1943 genomförd löne reglering motsvarar sagda kontantlön helt lönegrad A 10. Fri uniformering in natura genom polisdistriktets försorg har såväl före som efter löne regleringens genomförande tillkommit luleåkonstaplarna. Drätselkamreraren i Luleå har på förfrågan upplyst, att förmånen av fri uniformering värderas till 520 kronor för år. Även om detta belopp synes

vara tilltaget i överkant — som jämförelse kan nämnas, att beklädnadsersättningen till ordningskonstapel vid Stockholms stads poliskår, vilken å ena sidan får förutsättas tillhandahålla en mycket högklassig uniformering men å andra sidan kan tillgodogöra sig de fördelar upphandling i stor skala innebär, för närvarande utgår med 380 kronor för år — torde dock den årliga uniformskostnaden för en ordningskonstapel vid en så nordligt belägen och till storleken relativt ordinär poliskår som den i Boden kunna beräknas till omkring 450 kronor. Denna beräkning stödes även av de uppgifter rörande priser å och normal förslitningstid för olika uniformspersedlar, som under hand införskaffats från polischefen i Boden. Vid ett statligt bidrag av 30 respektive 50 % skulle sålunda å konstapeln själv falla en årlig kostnad för uniformering av 315 respektive 225 kronor. Att denna självkostnad är av icke oväsentlig betydelse för den enskilde torde bäst framgå därav, att skillnaden mellan nettolönerna i högsta löneklass för lönegraderna A 10 och A 9 i den ortsgrupp Boden tillhör uppgår till cirka 300 kronor.

Poliskåren i Boden omfattar tre avdelningar, nämligen kriminalavdelningen, ordningsavdelningen och bevakningsavdelningen om respektive 9, 12 och 14 ordinarie eller extra ordinarie befattningshavare. Befattningshavarna vid kriminalavdelningen skola vara civilklädda i tjänsten och beröras således icke av uniformsfrågan. Befattningshavarna vid de båda andra avdelningarna däremot äro uniformspliktiga. Skillnaden i fråga om tjänstgöringens art mellan ordningsavdelningen och bevakningsavdelningen är väsentlig. Medan ordningspolismännen huvudsakligen fullgöra vanlig patrulleringstjänst, ha bevakningsavdelningens befattningshavare sin tjänstgöring förlagd till terrängen mellan befästningsanläggningarna, där de taga sig fram till fots eller på cykel eller skidor. En del av bevakningsavdelningen är beriden. Polischefens påstående, att en befattningshavare vid bevakningsavdelningen till följd av tjänstgöringens art sliter sina uniformspersedlar dubbelt så hastigt som en ordningspolisman, torde vara ägnat mera att angiva tendensen än att direkt läggas till grund för en kostnadsberäkning. Uniformsersättningen till beridna konstaplar vid Stockholms stads poliskår utgår för närvarande med 580 kronor för år. Den årliga uniformeringskostnaden torde kunna för beriden polisman vid bevakningsavdelningen i Boden begränsas till 600 kronor och för annan polisman vid samma avdelning till 550 kronor. Självkostnaden i sistnämnda fall kommer vid ett statsbidrag av 30 % att utgöra 420 respektive 385 kronor och, vid 50 % bidrag, 300 respektive 275 kronor. Då samtliga konstaplar vid poliskåren i Boden äro placerade i samma lönegrad, skulle en tillämpning av civila avlöningsreglementets bestämmelser om tjänstedräkt medföra en olika ekonomisk belastning å konstaplarna alltefter det dessa beordrades till tjänstgöring vid ordningsavdelningen eller vid bevakningsavdelningen. Slutligen må anmärkas, att två konstaplar vid bevakningsavdelningen kvarstå å fästningspoliskårens stat och således åtnjuta — utöver samma kontanta lön som övriga konstaplar vid poliskåren — ekiperingshjälp och årligt ekiperingsbidrag jämlikt 50 och 51 §§ militära avlöningsreglementet.

De särskilda förhållanden i fråga om tjänstgöringens art och därmed sammanhängande slitage av uniformspersedlar som äro rådande vid poliskåren i Boden göra det angeläget att uniformskostnaderna vid poliskåren gäldas av statsverket. Jag förordar sålunda — utan att därmed taga ställning till löneförmånerna inom ett eventuellt förststatligt polisväsen — att åt de ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare vid poliskåren i Boden, som äro pliktiga att under tjänstgöring vara iförda uniform, sådan tillhandahålles på statens bekostnad. En sådan rätt till fri uniformering synes böra gälla retroaktivt från den dag då poliskåren i Boden organiserades.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning besluta om formerna för den fria uniformeringen.

Vidkommande anslagsberäkningen innebär Kungl. Maj:ts förslag i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet, 26 800 kronor, en höjning med 7 200 kronor. Av höjningen belöpa 1 200 kronor å den i omkostnadsstaten upptagna posten till spilthyra och furage m. m. för hästar, medan återstående 6 000 kronor motiveras av förslaget om fri uniformering för poliskårens befattningshavare.

Utskottet.

Enligt civila avlöningsreglementets bestämmelser om tjänstedräkt äger uniformspliktig befattningshavare genom myndighetens försorg erhålla erforderliga uniformspersedlar mot en ersättning motsvarande myndighetens självkostnadspris med avdrag av 30 % eller, när särskilda skäl därtill föreligga, högst 50 %. Kungl. Maj:ts förslag innebär, att dessa bestämmelser, vilka gälla även för konstaplarna vid poliskåren i Boden, skola såvitt angår dem ersättas med en föreskrift, att uniform skall tillhandahållas på statens bekostnad. Förmånen av fri uniformering skall enligt förslaget tillkomma alla ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare vid poliskåren, vilka äro pliktiga att under tjänstgöring vara iförda uniform, och tillgodonjutas retroaktivt från den dag då poliskåren i Boden organiserades.

Föredragande statsrådet har med sitt förslag icke velat taga ställning till löneförmånerna inom ett eventuellt förstatligat polisväsen. Utskottet måste emellertid finna, att ett bifall till det nu föreliggande förslaget knappast kan undgå att öva inflytande vid fastställande av nämnda löneförmåner. Men även bortsett härifrån hyser utskottet betänkligheter i fråga om förslagets konsekvenser. Civila avlöningsreglementet är tillämpligt å stora personalgrupper, vilka äro skyldiga att bära uniform under tjänsteutövning, exempelvis inom trafik-, tull- och lotsverken. Även här förekommer såsom vid poliskåren i Boden att persedelslitningen visar starka variationer för olika grupper av uniformspliktig personal inom samma verk. Undantag från bestämmelserna om tjänstedräkt i civila avlöningsreglementet kan enligt utskottets mening knappast heller anses motiverat av ett sådant förhållande som att Bodenpolisens löner bestämts under visst hänsynstagande till löneställningen för befattningshavarna vid poliskåren i Luleå, och att de sistnämnda därefter (den 1 juli 1943) kommit i åtnjutande av lönereglering. Beträffande slutligen den omständigheten, att befattningshavarna vid poliskåren i Boden vid anställningen förespeglats rätt till fri uniformering delar utskottet statsrådets uppfattning, att avgörande betydelse ej kan tilläggas polischefens handläggning av uniformsfrågan.

På grund av vad sålunda anförts anser utskottet, att det av Kungl. Maj:t föreslagna undantaget från bestämmelserna om tjänstedräkt i civila avlöningsreglementet ej bör medgivas.

Beträffande anslagsberäkningen föranleder Kungl. Maj:ts förslag ej annan erinran än att utskottet med hänsyn till sitt ställningstagande i tjänstedräktsfrågan för inköp och underhåll av uniformer beräknar ett oförändrat belopp

av 4 400 kronor, vilket är 6 000 kronor lägre än Kungl. Maj:ts förslag, varför omkostnadsanslaget torde böra uppföras med ett belopp av (34 000 — 6 000) 28 000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) avslå Kungl. Maj:ts förslag om medgivande av visst undantag för befattningshavare vid poliskåren i Boden från bestämmelserna om tjänstedräkt i civila avlöningsreglementet,

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till *Poliskåren i Boden: Omkostnader* för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

Stockholm den 17 maj 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 140.

Reservation

av herrar *Carlström* och *Holmström*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Enligt civila — — — Boden organiserades.

Med hänsyn till att befattningshavarna vid poliskåren i Boden vid anställningen förespeglats förmånen av fri uniformering och på de skäl föredragande statsrådet i övrigt anfört tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i den här berörda frågan.

Då Kungl. Maj:ts anslagsberäkning ej heller givit utskottet anledning till erinran får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

a) medgiva sådant undantag från bestämmelserna om tjänstedräkt i civila avlöningsreglementet, att befattningshavare vid poliskåren i Boden, som är pliktig att under tjänstgöring vara iförd tjänstedräkt (uniform), tills vidare intill dess annorlunda bestämmes, äger bekomma sådan på statens bekostnad,

b) till *Poliskåren i Boden: Omkostnader* för budgetåret 1945/46 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 34 000 kronor.»
